

PREVENTION PSITTACOSIS IN PARROTS (CHLAMYDIA)

ПРОФІЛАКТИКА ОРНІТОЗУ ПАПУГ (ХЛАМІДІОЗУ)

Kosyanchuk N. I. / Кос'янчук Н. І.

s.v.s., as.prof. / к.в.н., доц.

Sorokina N. H. /Сорокіна Н. Г

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,

Kyiv, Potehin str., 16,03041

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, вул. Потехіна, 16, 03041

Анотація. Орнітоз птаці – контагіозна зоонозна хвороба диких і сільськогосподарських птахів. Зараження папуг за природних умов відбувається повітряно-крапельним шляхом та аліментарно. Джерело інфекції - хвора та перехворіла птиця, що виділяє хламідії в навколишнє середовище. Пташенята та нестатевозрілі особини найбільш чутливі до збудника. Під час лікування хворої птиці необхідно проводити ретельне прибирання інфікованого пилу і дезінфекцію пташника з метою знищення хламідій в навколишньому середовищі і запобігання повторного зараження. Орнітозом хворіють і люди, які можуть інфікуватись під час догляду за хворою птицею та проведенні лабораторних досліджень.

Ключові слова: орнітоз, хламідіоз, джерело інфекції, зоонозна хвороба, профілактика, дезінфекція, дезінсекція.

Вступ. Орнітоз птаці (пситтакоз, папугова хвороба, хламідіоз птаці) – контагіозна зоонозна хвороба диких і сільськогосподарських птахів. Вперше захворювання у птаці описане в 1874 році німецьким вченим Юргенсоном. У людей хламідії пташиних штамів спричиняють пневмонії і навіть смерть.

Орнітоз у людей виявлено Рейтером в 1879 році. Він встановив зв'язок захворюваності людей із хворобою папуг, завезених із Південної Америки. З 1895 році за пропозицією французького вченого Моранжа, хворобу називають «пситтакоз» (від лат. psittacus - папуга). Назву «пситтакоз» хвороба отримала від «psittacidae» (родина папуг). Згодом Бедсон виділив збудник і відніс його до родини хламідій, тому захворювання отримало назву «хламідіозу».

В США появу цього захворювання пов'язували з зеленими амазонськими папугами, яких імпортували з Південної Америки. Протягом наступних років стало зрозуміло, що хламідії вражають не лише птахів родини папуг, а також інші види. Проте, родина папуг має більший відсоток хламідієносіїв, що складає 45% [1].

Основний текст. Збудником хвороби є облигатний внутрішньоклітинний мікроорганізм *Chlamydophila psittaci* (попередня назва – *Chlamydia psittaci*) роду *Chlamydia*, родини *Chlamydiaceae*, паразитує в інфікованих клітинах [2]. *C.psittaci* включає 24 серовари, більшість з яких можуть паразитувати у декількох видів птахів. Для папуг характерними є серотип А (типовий штам VS1) та серотип F (типовий штам VS250). Але у них можуть зустрічатися і інші серотипи [3].

Основним резервуаром інфекції у природі є дика та домашня птиця.

Джерело інфекції - хвора та перехворіла птиця, що виділяє хламідії в навколишнє середовище. Зараження птиці за природних умов протікає повітряно-крапельним шляхом та аліментарно.

Інфікування папуг відбувається:

- під час контакту птахів, поїданні корму, питної води;
- через інфіковану підстилку, пісок, послід;
- через інфіковані виділення хворої птиці (носовим секретом, слиною);
- через інвентар та обладнання клітки.

В епідеміології та епізоотології орнітозу велике значення мають види птахів, у яких інфекція перебігає у латентній і хронічній формі. До таких видів, крім хвилястих папуг належать водоплавні, а також кури і голуби. У гніздах від інфікованих самок заражаються пташенята, які надалі в загальній зграї інфікують здорових особин. Пташенята та нестатевозрілі особини найбільш чутливі до збудника. У папугових орнітоз проявляється зниженням апетиту, розвивається сонливість, підвищується температура тіла, з'являється понос, слабкість ніг, паралічі. Захворювання триває до 2 тижнів, більшість хворих пташенят гине, а ті, які видужали лишаються латентно інфікованими [4,3].

У цьому разі збудник локалізується у печінці і селезінці. Під час яйцекладки, за неповноцінної годівлі, переохолодження, тривалих перельотів на фоні зниження природної резистентності латентна інфекція може переходити в маніфестну (виражену). Хламідії проникають в різні органи і системи, перш за все, у легені, нервову, серцево-судинну системи, печінку. В

органах розвивається запальний процес серозного, а у випадках приєднання умовно-патогенної флори змішаного характеру. Пневмонія розвивається на тлі катарального трахеобронхіту і гіперплазії передбронхіальних лімфатичних вузлів. Хламідії здатні до тривалої внутрішньоклітинної локалізації, що обумовлює можливість рецидивного перебігу захворювання [5,3].

У передачі збудника орнітозу суттєва роль належить ектопаразитам птахів. У кліщів неодноразово виділяли збудник орнітозу. В організмі кліщів здійснюється трансфазна передача збудника інфекції, а у пташенят на яких вони паразитують, розвивається орнітозна інфекція.

Збудник стійкий до дії факторів зовнішнього середовища: при кімнатній температурі, збудник зберігається в середньому до 2 діб, на шкаралупі - 3 доби, в посліді птахів - до 4 місяців; добре переносить мінусові температури: при -20°C зберігається впродовж року, при -75°C - рік і більше; низькі температури діють згубно: при -60°C збудник гине через 10 хвилин, при більш низькій температурі загибель хламідій настає практично миттєво. У воді хламідії зберігаються від 7 до 17 днів, за нагрівання до 80°C гинуть через 30 хв.

Збудник чутливий до ефіру, гліцерину, ультрафіолетових променів. Такі дезінфектанти як 0,5% розчин фенолу, 2% розчин лізолу, 0,5% розчин перманганату калію, 6% розчин перекису водню - знищують збудника через 2 доби. Впродовж 10 хвилин збудник гине під дією 0,5% розчину хлораміну, а 2% розчин хлораміну знищує збудника через хвилину [6].

Збудник хламідіозів птиці належить до 2-ї групи патогенності для людей. Лабораторні дослідження дозволяється проводити лише у тих лабораторіях, які мають дозвіл на таку роботу. Дослідження на хламідіоз птахів включають: виявлення специфічних антитіл в сироватці крові хворих птахів в РЗК або ІФА; виявлення хламідій або антигенів хламідій в патологічному матеріалі методом світлової або люмінесцентної мікроскопії; виділення хламідій на курячих ембріонах або лабораторних тваринах з подальшою їх ідентифікацією;

виявлення ДНК хламідій в патологічному матеріалі методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР).

У папуг орнітоз диференціюють від респіраторного мікоплазмозу, вірусного синуситу. Враховуючи, що орнітоз може протікати з мікоплазмозом і синуситом одночасно, у всіх випадках при підозрі на орнітоз необхідно провести лабораторні дослідження.

Під час лікування хворої птиці необхідно проводити ретельне прибирання інфікованого пилу та дезінфекцію пташника або клітки 5% розчином хлораміну, 3% розчином лугу або формаліну, з метою знищення хламідій в навколишньому середовищі і запобігання повторного зараження. Екскременти птиці в містах приймання та тимчасового утримання заливають 3% розчином лугу, а потім спалюють.

Для дезінфекції пташника, кліток, транспорту, обладнання, виробничих територій та інших об'єктів застосовують 0,2 % розчином бромосепту 50, 1 % розчини антеку, віроциду, віркону, агригерму 1000, агроксида II, гіпероксу, 1,5% розчин бровадезу плюс або інші дезінфікуючі засобами, дозволені в Україні згідно з настановами щодо їх застосування, у відповідності з Інструкцією із проведення ветеринарної дезінфекції, дезінвазії, дезінсекції та дератизації. Необхідно забезпечити повне знезараження відходів інкубації, що підлягають утилізації.

З метою недопущення розповсюдження орнітозу заборонити незаконне ввезення екзотичної птиці з дикої природи, і її вільний продаж. Нещодавно придбаних папуг впродовж 3-х місяців витримати на карантині. За персоналом, який обслуговує неблагополучну, щодо захворювання на орнітоз птицю, встановлюють постійний медичний нагляд з проведенням клініко-епідеміологічних та серологічних методів досліджень.

Діючи ветеринарно-санітарні правила щодо профілактики і ліквідації орнітозу передбачають протиепізоотичні заходи щодо хворої та підозрілої у захворюванні промислової птиці.

Література:

1. Обухов И. Л. Хламидийные инфекции животных и птиц // Ветеринария – 1996 – № 10 – С.19-26. .
2. Инфекционные болезни животных / Б. Ф. Бессарабов, Е. С. Воронин и др.; Под ред. А. А. Сидорчука. - М.: Колос, 2007. - 671с.
3. Hammerschlag M. R., Tos M.F. In: Chlamydial infections. Cambridge Univ. press – 1986 – p. 433-436.
4. Прудников В. С., Зелютков Ю. Г. Болезни домашних птиц, учебно-методическое пособие. Витебск: ВГАВМ, 2002. — 148 с.
5. Довідник лікаря ветеринарної медицини / П. І. Вербицький, П. П. Достоєвський. – К.: «Урожай», 2004. – 1280 с.
6. Кострова, А. В. Хламидийные инфекции декоративных птиц / А. В. Кострова, Р. Х. Равилов // Матер. Междунар. науч.-произв. конф.,

Abstract. *Psittacosis birds - contagious zoonotic disease of wild and farm birds.*

Infection of parrots in the natural environment occurs by air droplets and alimentary. The source of infection - a khvori i zarazheni ptytsi, which secretes chlamydia in the environment. The young and immature individuals most susceptible to the pathogen. During the illness of the sick bird, careful cleaning of the infectious dust and disinfection of the must be carried out in order to destroy the causative agent in the environment. Psittacosis also affects people who may be infected during the care of a sick bird and carry out laboratory researches .

Key words: *psittacosis, chlamydia, source of infection, zoonotic diseasesprevention, disinfection.*